

במה
אסף קוגלר

הביאנלה לרישום נולדה לפני כעשור כתגובת נגד לאמנות הווידאו. השנה החליטו לשלב בין העיפרון המסורתי לטכניקות חדשניות – והתוצאה מרשימה

מעבר לקו

ב־12 שנותיה הצליחה הביאנלה לרישום בירושלים לשרטט מעגל שלם. כשנפתחה, מספרת רותי צדקא, מנהלת בית האמנים בירושלים ויוזמת הביאנלה, הייתה זאת מעין פעולת חירום להצלת אמנות הרישום. בסוף שנות ה־90 תפסה אמנות הווידאו את מקומה כנותנת הטון, ומורי בצאלאל נרעשו מזניחת הטכניקה הוותיקה. אחד מהם, סשה אוקון, החליט להחזיר עטרה ליושנה, וכך הוחלט על אירוע שייערך פעם בשנתיים ויוקדש לאמנות הקו והנייר. במהלך העשור האחרון, אולי גם בזכות הביאנלה, המדיום הצנוע כבר לא מרגיש מאוים, כך שהנושא שהוצע על ידי האוצרת טל יחס הרשה לעצמו להיפרד מאחד משני המאפיינים הבסיסיים של הרישום עם הכותרת "מעבר לנייר".

יחס מסבירה שלמדה היטב את הביאנלות הקודמות והבינה שמיטב האמנים כבר חקרו כמעט כל היבט של עבודת הרישום, מה שגרם לה לחזור להולדת הרישום ולהיזכר בכך שהוא נמצא איתנו הרבה לפני המצאת הנייר. "קחו למשל את ציורי מערת שובה בצרפת, שבה הרישומים לא רק שנחרתו על הקיר, אלא התפרשו לכל אורך המערה". מן הצד השני, היא מוסיפה, "שמתי לב שמה שמעניין אותי באמנות עכשווית הוא אמנים שהקו הרישומי נמצא במוקד יצירתם – גם אם בסופו של דבר התוצר הוא לא רישום, אלא ביטוי של הקו במדיום אחר". ניתן לומר שהביאנלה הנוכחית היא מין דילוג מהפרה־היסטוריה עד למאה העשרים, דילוג קליל מעל 500 שנות שימוש בנייר.

אויב שהפך לחבר

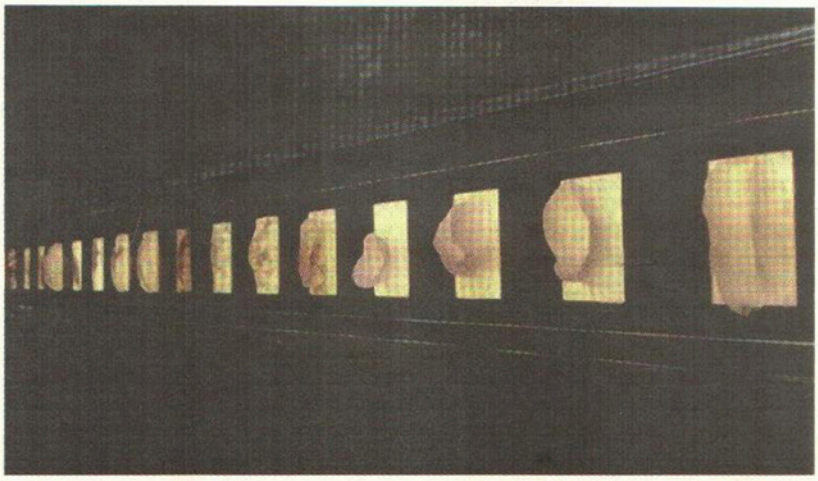
כשגובש הנושא השנתי, יצא קול קורא לאמנים. יותר מ־500 אמנים הגישו את הצעותיהם לתערוכה. צדקא מציינת שזהו מספר גבוה יחסית לעומת ביאנלות קודמות, כשמספר רב מהמציעים הם לאו דווקא אמנים מוכרים וידועים, אלא דווקא "כל מיני ריקי מחדרה, שכשאתה מביט על קורות החיים שלה אתה חושב שזה בטח נורא תמים ויפה שהיא שלחה, אבל בעצם נדהם מאיכות העבודה כשאתה רואה אותה".

מבין ההצעות נבחרו העבודות שיוצגו במהלך התערוכה בכמה מוקדים ברחבי הבירה: בית האמנים, סדנת ההדפס, בית טיכו, גלריה ברבור ואתרים נוספים. בין היצירות השנה יש לא מעט עבודות קונספטואליות ואפילו עבודות וידאו, האויב הוותיק שהפך לחבר. כך למשל, על קיר בקומת הכניסה של בית האמנים שרטטה בעיפרון מרב סבירסקי מסלולים מקושקשים ועליהם מוקרנים סיסים במעופם שלאט לאט נכנעים למסלול שהתוותה להם היוצרת.

בקומת הביניים, עינת עריף גלנטי צילמה דיוקן עצמי עם מראה ואדים, כשהאצבע משמשת תחליף למכחול. להלי פרלינג מוציאה את הקו אל החלל וסודגת איתו מעין קודי עכביש המשתלטים על החדר. בכניסה לקומה השנייה מקרינה עדן בנט על הקיר ורושמת באוד וצל מחוה לקולנוע האקספרסיוניסטי ולסרטי הפילם נואר. שם גם מוצגת עבודה גדולת ממדים של האמן יהושע נוישטיין, אשר הקדיש את חייו האמנותיים להרחבת גבולות הרישום.

קו אוטובוס, קו עפרון

מבין כל העבודות היפות שבתה את לבי במיוחד עבודתו הצנועה של סלע קורן,"ר־17 א'", שמקיפה את מושג הרישום בצורה מקורית בכל אספקט שלה: מהשם, דרך הטכניקה – טוש על מקל סבא – ועד התוכן, שהוא מעין רישום של סיפור קצר. על הקו מסומנות תחנות וליד ארבע מהן כתוב תיאור: "אני עלית'", "את עלית'", "את ירדת'", "אני ירדתי'". האם הוא ירד תחנה אחריה כי זו התחנה שלו, או שהחליט לנסות להכיר אותה? האם הצליח? הרישום מספק רק רמזים. תשובות, אם יש בהן צורך, אפשר למצוא אולי בציורי שמן. □

הרישום נמצא איתנו הרבה לפני המצאת הנייר. אשתר שניידר. כותל סופרמטיסטי, 2013. גלריה ברבור; בתיה רוזנק, רשומה, 2013. אגריפס 12